

Veranderingen in de consumptiefkredietmarkt

Ir. M.E. van Agtmaal-Wobma

Inleiding

Sinds de economie in 2000 vertraagde is de omvang van de consumptiefkredietverstrekking op ongeveer hetzelfde niveau gebleven. De consumptiefkredietverschuld nam de afgelopen jaren dan ook veel minder sterk toe dan eind jaren negentig. Wel tekenen zich enkele duidelijke veranderingen af op de markt van consumptief krediet. Zo wordt er steeds meer geleend via creditcards en worden leningen voor een nieuwe auto steeds vaker direct via de autodealer afgesloten.

Verstrekt krediet nauwelijks hoger

In 2003 werd voor 10,7 miljard euro aan nieuwe kredieten voor consumptieve doeleinden verstrekt. De kredietverlening lag daarmee 3 procent hoger dan in 2002. Sinds de eeuwwisseling is de omvang van de verstrekte kredieten nauwelijks veranderd. Na een daling in 2001 is het totale bedrag dat in 2003 werd verstrekt weer op het niveau van 2000.

Ook de uitstaande schuld op consumptief krediet nam in 2003 toe met 3 procent en bedroeg aan het eind van het jaar 17,1 miljard euro. Gedurende de afgelopen tien jaar is de uitstaande schuld jaarlijks gemiddeld met 6 procent toegenomen. Sinds 2001 is de groei elk jaar minder geworden. Dit houdt verband met de geringe groei in de kredietverstrekking en met de toename van het aandeel van kortlopende kredietvormen zoals creditcardkrediet.

Doorlopend krediet is de belangrijkste kredietvorm

Consumptief krediet wordt ingedeeld in vier categorieën: (zie ook: [Vormen van consumptief krediet](#)).

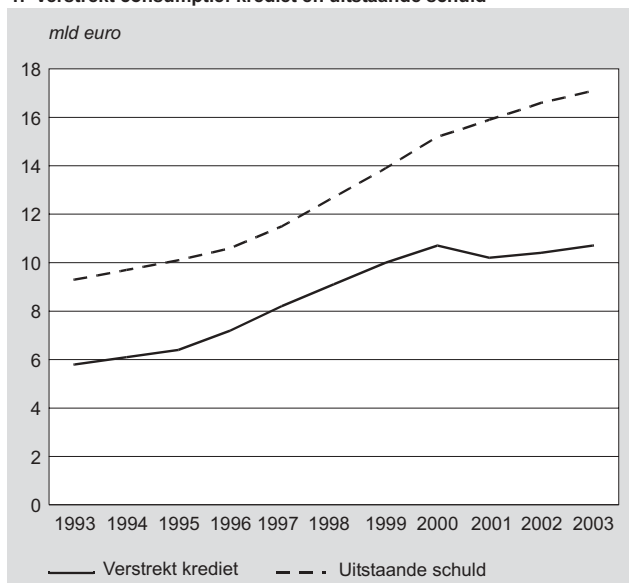
1. Aflopend krediet;
2. Doorlopend krediet;
3. Spaar-/leenkrediet;
4. Creditcardkrediet.

Het grootste gedeelte van het in 2003 verstrekte kredietbedrag van 10,7 miljard euro werd verleend in de vorm van doorlopend krediet (61 procent). Hierna volgt de verstrekking via creditcards met een kwart van het totale bedrag. Vijf jaar eerder, in 1999, was het aandeel van creditcards nog maar 13 procent van het totaal. Ook toen werden er vooral doorlopende kredieten verstrekt (62 procent). Het aandeel van aflopende kredieten was vijf jaar eerder met 16 procent wat hoger dan in 2003. Ook spaar-/leenkredieten hadden in 1999 een groter aandeel dan in 2003. Sinds bij de wijziging van de Wet Inkomstenbelasting in 2001 de renteaftrek op consumptieve schulden werd afgeschaft hebben de spaar-/leenkredieten sterk aan populariteit ingeboet.

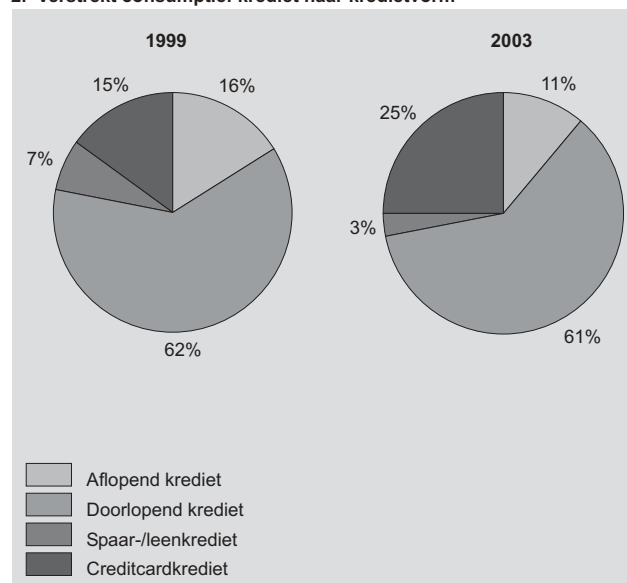
Creditcardkrediet heeft een korte looptijd. Het aandeel in de totale uitstaande schuld op 31 december 2003 was daardoor met 6 procent veel kleiner dan het aandeel van 25 procent in het verstrekte krediet. Bijna driekwart van de uitstaande schuld betrof doorlopende kredieten.

Sinds 1999 wordt er relatief minder geleend via aflopende kredieten. In dat jaar maakte de schuld op deze vaste kredietvormen nog 22 procent van de totale schuld uit; in 2003 was dit nog maar 14 procent.

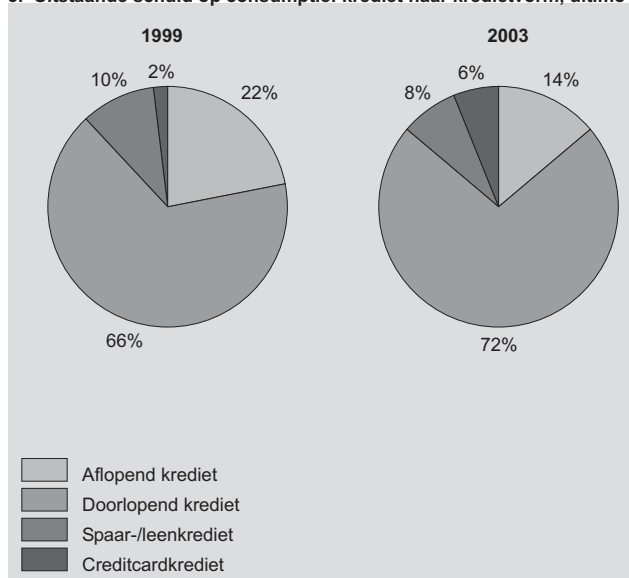
1. Verstrekt consumptief krediet en uitstaande schuld

2. Verstrekt consumptief krediet naar kredietvorm

3. Uitstaande schuld op consumptief krediet naar kredietvorm, ultimo

Gemiddeld 2 600 euro schuld per contract

Eind 2003 stonden er 6,5 miljoen contracten uit bij de diverse kredietverstrekkers, met een gemiddelde schuld van 2 600 euro per contract. Gemiddeld stond er op een contract voor spaar-/leenkrediet een schuld van 16 duizend euro. De gemiddelde schuld op aflopende kredieten is 4,4 duizend euro. Dat is bijna twee keer zo hoog als de schuld per doorlopendkredietcontract en drie keer zo hoog als het gemiddelde bedrag per creditcard.

De gemiddelde schuld per contract was voor aflopend krediet, doorlopend krediet en spaar-/leenkrediet in 2003 vrijwel gelijk aan die in 1999. De gemiddelde schuld per creditcardkredietcontract was in 2003 ongeveer 40 procent hoger dan vijf jaar daarvoor.

Looptijd gemiddeld 17 maanden

De gemiddelde looptijd van een consumptiefkredietcontract liep uiteen van 4,3 maanden voor creditcardkrediet tot 40,3 maanden voor spaar-/leenkrediet. In 2003 was de looptijd gemiddeld over alle kredietvormen 17,2 maanden. Dat is bijna 1 maand langer dan vijf jaar eerder. In vijf jaar tijd is de looptijd van creditcardkrediet toegenomen van 2,1 maanden in 1999 tot 4,3 maanden in 2003. Doorlopend krediet kende in 1999 een gemiddelde looptijd van 17,5 maanden en in 2003 van gemiddeld 20,0 maanden.

Tabel 1
Verstrekt en uitstaand krediet naar kredietvorm

	Verstrekt krediet		Uitstaande schuld ¹⁾		Uitstaande contracten ¹⁾		Gemiddelde schuld per contract	
	1999	2003	1999	2003	1999	2003	1999	2003
	<i>mln euro</i>				<i>x 1 000</i>		<i>euro</i>	
Aflopend krediet	1 636	1 155	3 120	2 427	721	556	4 326	4 363
Doorlopend krediet	6 111	6 579	9 101	12 189	3 753	5 141	2 425	2 371
Spaar-/leenkrediet	723	317	1 405	1 447	88	91	15 920	15 946
Creditcardkrediet	1 520	2 619	305	991	296	682	1 028	1 453
Totaal	9 990	10 670	13 931	17 055	4 859	6 470	2 867	2 636
Roodstand op betaalrekeningen ¹⁾			4 739	6 440	2 539	3 104	1 866	2 075

¹⁾ Per ultimo.

Tabel 2
Gemiddelde looptijd van consumptief kredietcontracten

	1999	2000	2001	2002	2003
	<i>maanden</i>				
Aflopend krediet	19,5	21,4	20,9	20,0	19,2
Doorlopend krediet	17,5	18,0	19,4	20,4	20,0
Spaar-/leenkrediet	32,1	32,1	30,3	38,4	40,3
Creditcardkrediet	2,1	2,5	3,2	3,7	4,3
Totaal	16,3	16,4	17,0	17,4	17,2

Krediet vooral verstrekt door banken en creditcardorganisaties

Er worden vijf hoofd- en drie subgroepen van kredietverstrekkers onderscheiden (zie ook: [Toelichting kredietverstrekkers](#)).

1. Gemeentelijke kredietbanken
2. Banken
3. Financieringsmaatschappijen, onderverdeeld in:
  - a. Dochters van banken;
  - b. Merkgebonden autofinanciers;
  - c. Overige financieringsmaatschappijen.
4. Postorderbedrijven
5. Creditcardorganisaties

In verband met geheimhoudingsoverwegingen worden creditcardorganisaties en banken in de statistiek samengevoegd.

Verstrekt krediet

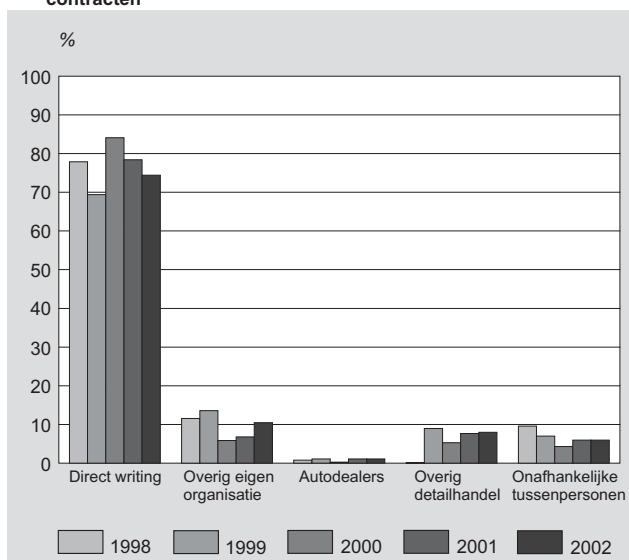
Banken en creditcardorganisaties samen zijn de grootste kredietverstrekkers: samen hadden ze in 2003 een aandeel van 59 procent in het totaal verleende krediet. Dochters van banken verstreken 16 procent van het totale bedrag aan leningen en overige financieringsmaatschappijen 14 procent. Een bescheiden aandeel is in handen van autofinanciers en postorderbedrijven, die respectievelijk 6 en 4 procent van het totale bedrag verstreken. De kredietverlening door gemeentelijke kredietbanken is sinds de invoering van de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO, 2001) aan beperkingen onderhevig.

Een duidelijke groei in de kredietverlening is te zien bij autofinanciers, die in 2003 12 procent meer krediet verstreken dan in 2002. Dit kan niet verklaard worden uit de autoverkoop: In 2003 werden er 4 procent minder nieuwe personenauto's verkocht voor een prijs die gemiddeld 3,5 procent hoger was dan in 2002.

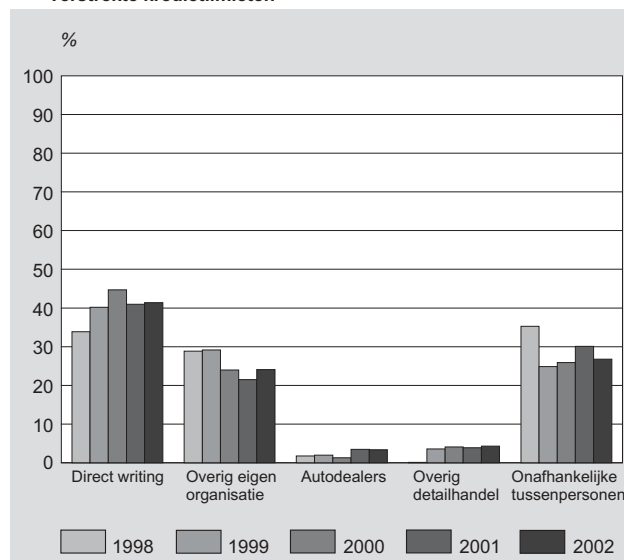
Uitstaande schuld

Banken en creditcardorganisaties hebben hun marktaandeel in het uitstaande kredietsaldo met 1,5 procentpunt zien toenemen van 47,5 procent in 2002 tot 49 procent in 2003. Het aandeel van

4a. Doorlopend krediet naar afzetkanaal: aandeel in aantal verstrekte contracten

4b. Doorlopend krediet naar afzetkanaal: aandeel in totaal bedrag verstrekte kredietlimieten

de financieringsmaatschappijen daalde met 1,5 procentpunt naar 46 procent. De daling in de groep van financieringsmaatschappijen komt voor rekening van de bankdochteren; het aandeel van autodealers en de overige financieringsmaatschappijen bleef vrijwel gelijk.

Het aantal contracten in de portefeuilles van de onderscheiden soorten kredietverstrekkers loopt sterk uiteen. Dat geldt ook voor het gemiddelde bedrag per contract. Postorderbedrijven hadden in 2003 2,4 miljoen contracten lopen met een gemiddelde schuld van ruim 240 euro. Op de 133 duizend contracten bij autofinanciers moest eind 2003 gemiddeld nog ruim 7 duizend euro worden afgelost.

Lenen vanuit de luie stoel

Kredietverstrekkers zetten hun kredieten uit via verschillende afzetkanalen. (zie ook: [Afzetkanalen consumptief krediet](#)). Veruit de meeste contracten voor doorlopend krediet worden via direct writing afgesloten, dat wil zeggen telefonisch, schriftelijk of via internet. In 2002 was dat het geval voor 74 procent van alle afgesloten doorlopendkredietcontracten. Het gaat hierbij gemiddeld om relatief lage bedragen: 41 procent van het totale kredietbedrag is via direct writing verstrekt¹⁾. Het belang van direct writing als

distributiekanaal van consumptief krediet is sinds 1998, vooral gemeten naar de toegezegde bedragen, toegenomen. Vanaf 2000 is het belang overigens weer gedaald.

Naast direct writing werd in 2002 een kwart van het totaal toegezegde bedrag verleend via de kantoren van de banken en financieringsmaatschappijen. Het belang van de verkoop via de eigen kantoren is daarmee weer wat toegenomen ten opzichte van de twee jaar ervoor.

Onafhankelijke tussenpersonen sloten in 2002 6 procent van de contracten af. Deze vertegenwoordigden echter wel een kwart van het totale toegezegde bedrag aan doorlopende kredieten. Sinds 1998 is het belang van tussenpersonen in de kredietverstrekking afgenomen ten gunste van direct writing en overige eigen organisatie van banken en financieringsmaatschappijen.

Voor het verstrekken van aflopend krediet zijn autodealers de belangrijkste partij. In 2002 werd 35 procent van de contracten via de autodealer afgesloten, terwijl het geleende bedrag de helft van het totale aflopende kredietbedrag in 2002 uitmaakte. Het aandeel van de autodealers in de verstrekking van aflopende kredieten is sinds 1998 sterk toegenomen.

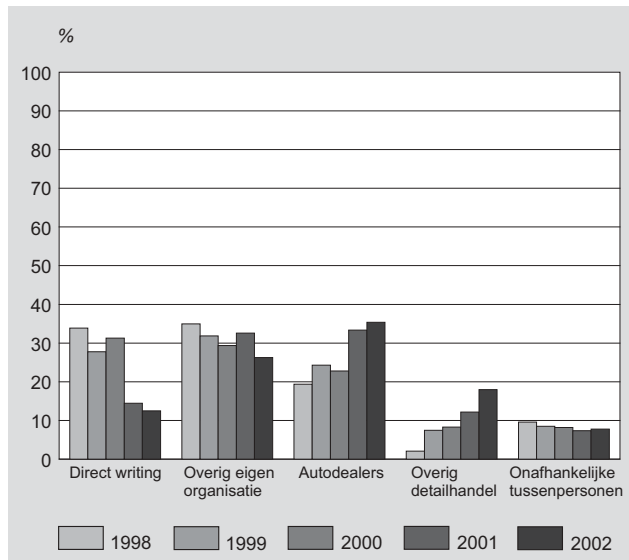
In 2002 werd een kwart van de aflopende kredieten in een kantoor van een bank of financieringsmaatschappij afgesloten; de waarde van deze kredieten was 19 procent van het totaal.

Tabel 3
Verstrekkers van consumptief krediet

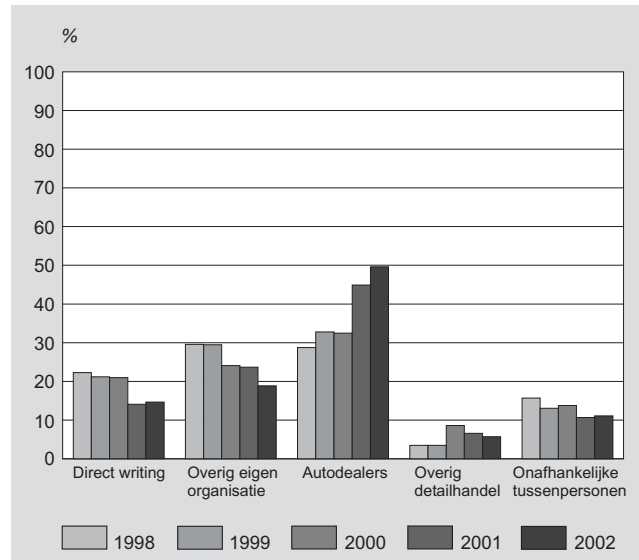
	Verstrekt krediet		Uitstaande schuld ¹⁾		Uitstaande contracten ¹⁾		Gemiddelde schuld per contract	
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
	mln euro				x 1 000		euro	
Gemeentelijke kredietbanken	103	85	248	218	100	89	2 475	2 432
Banken en creditcardorganisaties	6 184	6 338	7 875	8 357	1 695	1 793	4 646	4 661
Postorderbedrijven	474	460	530	577	2 342	2 375	226	243
Financieringsmaatschappijen w.v.	3 604	3 786	7 943	7 903	2 216	2 213	3 584	3 571
Dochters van banken	1 663	1 703	4 654	4 485	1 071	1 140	4 345	3 934
Autofinanciers (merkgebonden)	556	623	898	969	129	133	6 963	7 273
Overige financieringsmaatschappijen	1 385	1 460	2 391	2 449	1 015	940	2 355	2 606
Totaal	10 364	10 670	16 595	17 055	6 353	6 464	2 612	2 639

¹⁾ Per ultimo.

5a. Aflopend krediet naar afzetkanaal: aandeel in aantal verstrekte contracten

5b. Aflopend krediet naar afzetkanaal: aandeel in totaal bedrag verstrekte kredieten

Roodstand niet veel gegroeid

Naast de genoemde kredietvormen is er nog een gemakkelijke manier om kortstondig geld te lenen: het zogenaamde rood staan op de salarisrekening. Formeel is hier geen sprake van consumptief krediet omdat er niet altijd een akkoord is gesloten tussen kredietgever en kredietnemer en er vaak sprake is van een looptijd van minder dan drie maanden. Als aanvulling op de statistiek Consumptief Krediet worden de gegevens over deze overtrekkingen op de salarisrekening sinds 1993 gepubliceerd. Sinds die tijd is de roodstand jaarlijks sterk toegenomen: gemiddeld met 17 procent per jaar. Eind 2003 was de roodstand maar 3 procent hoger dan een jaar eerder.

Noot in de tekst

1) De gegevens over de geleende bedragen per afzetkanaal betreffen bij doorlopende kredieten de nieuwe kredietlimieten, en niet de daadwerkelijk verstrekte kredieten. Bij aflopende kredieten gaat het wel om het verstrekte krediet. De gegevens zijn exclusief creditcardkrediet en spaar-/leenkrediet.

6. Roodstand op betaalrekeningen per ultimo

